

Catalunya-Espanya: per un acord necessari

Bon dia,

Vull agrair la presentació al jurista i exvicepresident del Tribunal Constitucional, Eugeni Gay. També que hagi accedit a fer-ho en un dia significatiu, 8 anys després d'emetre un vot particular en contra de la sentència de l'Estatut.

Avui es compleixen vuit anys de la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut, un dels desencadenants de la greu crisi institucional entre Catalunya i la resta d'Espanya.

Han passat vuit anys d'aquesta sentència. I ha passat més de mig any dels fets dels dies 6 i 7 de setembre al Parlament de Catalunya, de l'1 octubre, de la declaració de la DUI, del degoteig de canvi de seu fiscal d'empreses i de l'inici de l'aplicació de l'article 155 de la Constitució, per fortuna, ja aixecat.

Hem viscut anys i mesos de tensió política i social creixent, de preocupació i d'incertesa entre l'empresariat, d'il·lusió sincera per a una part dels ciutadans i de preocupació per una altra part entre els que m'incloc. Però en general, ha estat un temps de desconcert i de frustració general per a una majoria.

El procés que hem conegut fins ara s'ha acabat. Però les raons que l'han alimentat així com els efectes socials, econòmics i polítics s'hi quedaran temps. I ara, Catalunya es troba en un dels moments més decisius dels darrers temps.

Perquè o s'aborden ja les solucions necessàries -des del diàleg, el respecte a la llei i sense unilateralitats polítiques- o ens arrisquem a cronificar i a agreujar un conflicte que pot tenir per a tothom conseqüències encara més greus de les que hem vist fins ara. No vull pecar d'excés de dramatisme, però ens estem jugant molt seriosament el futur de les dues properes generacions. Ens estem jugant el país, Catalunya, que entre tots hem bastit.

No es poden ignorar o banalitzar els efectes a mig o a curt termini de la sortida de la seu fiscal d'empreses catalanes.

L'activitat productiva econòmica no s'ha deslocalitzat, de moment, i els efectes sobre el PIB i l'ocupació no han estat dramàtics. Però sí es podrien veure afectats a mig termini si les empreses han de decidir ampliar inversions i emprendre nous projectes productius. Vull recordar el cas de la candidatura de Barcelona per acollir l'Agència del Medicament, on la nostra capital no va superar ni tan sols el primer tall. L'empresariat i els inversors necessiten estabilitat i seguretat jurídica. Els empresaris i els executius saben gestionar riscos però les incerteses no es poden gestionar.

El diari Expansión informava la setmana passada que la fuga de seus socials no s'ha aturat el 2018. Entre gener i març, han canviat de seu 1.695 empreses, el que eleva la xifra total a 4.550 des l'any passat.

Una altra xifra per reflexionar. Catalunya ha baixat a la tercera posició de les comunitats espanyoles en inversió estrangera, per darrere de Madrid i del País Basc. La inversió estrangera a Catalunya ha caigut un 62 per cent en el primer trimestre de 2018.

Fa pocs dies, en la Trobada Econòmica al Pirineu, vaig voler subratllar que és urgent emetre arreu –a Catalunya, a Espanya i a Europa- un missatge contundent d'estabilitat, de garanties jurídiques i legals i de què no es tornaran a produir més unilateralitats. En la meua opinió, qualsevol insistència en la via unilateral com a instrument polític serà un perjudici per al redreçament de l'economia catalana.

Per això remarco que el 2018 és un any crucial després de tot el que hem viscut. Ara, totes les forces polítiques, les entitats, l'empresariat, els col·lectius, la ciutadania hem d'atendre una necessitat de país. Emetre un missatge d'estabilitat – per assegurar l'Economia en un moment encara molt complicat per a tothom- i reconstruir la convivència a Catalunya.

Perquè al costat de l'economia catalana tenim la convivència. Mai abans havia hagut una fractura a Catalunya del nivell de l'actual.

Des dels Ajuntaments tenim una especial sensibilitat i capacitat per treballar per la convivència. Ho hem fet sempre. Les ciutats i pobles som un agent privilegiat per treballar per la convivència i per la cohesió social però en la situació que ens ocupa tenim capacitat per aportar encara més. Les ciutats, a Europa i al món, estem guanyant pes com a actors polítics en detriment dels Estats, que cedeixen sobirania a organitzacions supraestatals. Caminem cap a un món de regions econòmiques urbanitzades i de corredors urbans transnacionals. I dins d'aquest esquema, les ciutats i les xarxes de ciutats són elements de cooperació i de cohesió. Tenim prou exemples per pensar que les friccions entre estats, nacions, regions contribuïm a corregir-les des de les ciutats.

En el procés actual, s'ha oblidat aquest paper de la ciutat.

Les ciutats hem aportat valor en la darrera crisi econòmica encara no resolta. També comencem a ser rellevants en la resposta a la crisi que Europa viu sobre les migracions i els refugiats.

En el problema actual dins Catalunya i en la relació amb la resta d'Espanya, la variable ciutat és encara un actor sense entrar en escena.

I quan es debat el futur territorial, els models de finançament o els drets envers els serveis públics, s'han d'abordar, també, des de l'òptica del món local.

Les ciutats som una part important de la solució política que molts volem per a Catalunya.

Tornant a la globalitat de Catalunya, hem d'extreure totes les lliçons derivades dels fets dels darrers mesos. Tenint present els anys de manca de diàleg, l'errònia actuació de les forces policials el dia 1 d'octubre, la també més que discutible presó preventiva dels polítics independentistes i la indeguda ruptura amb les lleis de Catalunya i d'Espanya feta des del Govern i des de la majoria parlamentària.

Hem d'aprendre de tots aquests i d'altres fets i redreçar tot allò que es pugui -com l'atansament dels polítics presos a Catalunya en el moment que sigui possible, mesura que defenso. Però, a la vegada, és urgent entrar en un temps de solucions, una solució generalista i generosa, apta i assumible per al màxim nombre de catalans.

El conflicte no genera progrés en les societats democràtiques. Ens ho demostra la nostra història.

La història contemporània ens ensenya que els grans salts qualitatius en l'autogovern de Catalunya s'han assolit després de processos de negociació amb l'Estat, sovint complexos, però que s'han mantingut dins de la Constitució o bé amb canvis constitucionals. Així podem considerar cinc fites claus de la història de Catalunya.

Primera. La Mancomunitat, per a mi una de les fites més importants de la nostra història contemporània i basada en el món local, va sorgir en el context del Regeneracionisme a Espanya i del catalanisme polític.

La unió administrativa de les quatre diputacions, amb Prat de la Riba al capdavant, va dur a terme una obra extraordinàriament valuosa, tant en l'aspecte cultural com en el de creació d'una infraestructura indispensable per a qualsevol nació: política educativa, serveis d'assistència social, carreteres, xarxes de serveis públics, acció agrària i ramadera i acció cultural i lingüística.

Segon. L'Estatut del 1932 va requerir els Pactes de Sant Sebastià, una nova Constitució espanyola i un llarg procés de negociació a partir de les aspiracions catalanes de Núria.

Tercer cronològicament. El retorn del president Tarradellas, un element de ruptura en la Transició, que es va produir després d'un llarg procés de negociació amb Adolfo Suárez i amb els partits catalans. El Govern Suárez va derogar la llei franquista del 38 que suprimia la Generalitat i va restablir legalment la nostra institució d'autogovern.

Quart. L'Estatut del 1979 també va arribar a partir de l'aprovació de la Constitució del '78.

Cinquè. L'Estatut actual, del 2006, no va entrar en vigor fins després de la sentència del Tribunal Constitucional, que és un dels desencadenants de la situació política que ara vivim. Els articles suspesos, però, es podrien haver recuperat amb una reforma constitucional o mitjançant lleis orgàniques.

Tornant a l'etapa actual, he situat la sentència del TC com una causa de la crisi entre Catalunya/Espanya. El relat independentista ha posat el focus en els desencontres i en les frustracions. Ha posat l'accent en tot allò que ens separa més que en el que ens uneix. Més en el conflicte que no pas en els beneficis de compatir un Estat. Perquè aquest és el concepte: no nació sense estat, sinó estat compartit amb altres pobles d'Espanya.

Hi ha hagut friccions evidents: La citada sentència però n'hi ha hagut més: el més proper és l'error polític en la forma policial d'intentar evitar les votacions de l'1 d'Octubre. Altres anteriors són els problemes de finançament de la Generalitat i les mancances d'inversió de l'Estat en infraestructures. Els dos temes tenen també la seva quota de responsabilitat en la relació Catalunya-Espanya.

El record de la supressió de les institucions catalanes i el tractament de la nostra llengua i cultura en el franquisme està també en la memòria de greuges quan s'associa, indègudament, Espanya, a un règim polític concret.

Però malgrat els greuges més recents i el pes dels històrics, la vinculació de Catalunya a Espanya no ha impedit el nostre desenvolupament cultural i econòmic. No tenim un Estat propi però compartim estat amb altres pobles d'Espanya i això no ha impedit la Revolució Industrial, ni la Renaixença, ni el Modernisme, ni, més recentment, albergar uns Jocs Olímpics, tenir una gran xarxa d'alta velocitat, esdevenir un centre d'excel·lència universitària, sanitària o agroalimentària, ni haver viscut les dècades de màxim desenvolupament econòmic i sociocultural, amb la més alta cota de respecte, de projecció de la nostra identitat i cultura i els nostres sostres d'autogovern.

Per molts greuges que hi hagi hagut, la històrica relació entre Catalunya i Espanya és, per a mi, malgrat tot, un cas on els triomfs i passos endavant superen amb escreix els desencontres.

Els períodes de progrés i de creixement de l'autogovern de Catalunya han anat associats al pacte amb els moviments regeneracionistes i progressistes al conjunt d'Espanya.

Des de l'inici del seu mandat, el nou govern d'Espanya que presideix Pedro Sánchez ha insistit en la voluntat de situar Catalunya en un escenari de solució, des del respecte a les lleis i escoltant el govern català.

La ministra de Política Territorial Meritxell Batet ha proposat recentment reactivar la comissió d'avaluació del sistema autonòmic com a pas previ a la reforma de la Constitució que caldria emprendre per donar resposta al problema català i a la crisi territorial que també pateix el conjunt d'Espanya. Aquesta reforma constitucional, però, requereix una majoria dels dos terços del Congrés, una majoria que el govern actual ara per ara no té però que es pot construir, que s'ha de construir.

Per fer-ho, cal un marc de diàleg serè, de consens i de compromís pel bé comú que interpel·la tot l'arc parlamentari espanyol. Tenim una nova oportunitat de crear un nou marc mental en la política parlamentària que ha de fer possible abordar la crisi territorial a Catalunya i al conjunt d'Espanya.

La crisi política catalana és la crisi del conjunt del projecte espanyol de convivència territorial, com bé indica el document del Cercle d'Economia que vam conèixer en les Jornades de Sitges.

Aquesta mateixa setmana, el lehendakari Urkullu trametia al president Sánchez una proposta per debatre a l'entorn de la Constitució i la seva reforma.

Un altre text, el Document de Barcelona "Pel catalanisme i l'Espanya Federal", que van redactar PSC i PSOE, recull que la transformació d'Espanya en un Estat plenament federal ha de servir també per aprofundir en la seva essència democràtica i per garantir el seu caràcter social.

En aquesta línia es mou també el Document de Granada, "Un nou pacte territorial, l'Espanya de tots". Diu el document: La lluita per la democràcia ha estat lligada a la defensa de la diversitat i la reivindicació d'un Estat plural i descentralitzat. Espanya va néixer de la diversitat i només des d'ella es possible garantir la llibertat i la convivència entre els seus pobles. L'Estat autonòmic conté des del seu origen una evident vocació federal.

Tenim en perspectiva la reunió que el proper dia 9 de juliol Pedro Sánchez i Quim Torra mantindran a La Moncloa. Crec que hi ha marge per a l'acord o, almenys, per distendre la relació i crear un clima progressiu de confiança.

Ens trobem les 45 reivindicacions que el president Puigdemont va presentar al president Rajoy - excloent la petició del referèndum per votar la independència- i amb la retirada d'alguns dels recursos presentats en l'època del PP davant el Tribunal Constitucional contra una sèrie de lleis aprovades pel Parlament, algunes, sobre temes socials.

Com interpretava el periodista Pere Ríos al Diari El País, si el Govern Central desisteix davant del Constitucional, aquestes lleis catalanes seran d'aplicació automàtica, amb el que es donarà un missatge de reforç de l'autogovern de Catalunya després de l'aplicació d'un article 155 de la Constitució que ningú no desitjava.

Com a català, mai hauria volgut que s'hagués d'aplicar l'article 155 per la pèrdua temporal de les institucions d'autogovern. I com a lleidatà em va dolre especialment una de les seves conseqüències, que el Museu de Lleida es quedés sense un president que volgués defensar l'art.

Els integrants del Consorci ho vam fer i vam presentar recursos per part de la mateixa institució, el Consorci i, jo mateix, a més, en vaig presentar dos com a alcalde. No van prosperar i l'art comprat legalment per la Generalitat que tothom podia veure a Lleida ara es pot visitar a Sixena però amb limitacions.

Acabo,

L'art i les empreses no han estat els únics indicadors d'alarma. El problema català, inicialment era un conflicte polític amb l'Estat. Però la unilateralitat ha convertit un problema entre els governs de Catalunya i Espanya en un problema intern de la societat catalana, un problema molt més greu que una crisi institucional entre governs. Aquestes es gestionen negociant. Les crisis internes afecten sentiments i emocions. Són crisis culturals i, per tant, fortament interioritzades.

La proposta que el Cercle d'Economia presentava a Sitges fa un mes incidia també en aquest aspecte, la divisió interna a Catalunya. I també ho feia recentment Miquel Iceta, que demana un diàleg intern a Catalunya i proposa que al Parlament es creï una comissió d'estudi per a l'acord. Per avançar en la solució cal bastir un objectiu nacional que pugui compartir una àmplia majoria.

Crec molt sincerament que el nou govern del president Pedro Sánchez representa una oportunitat per obrir un nou escenari de diàleg i pacte després de 7 anys de governs enfrontats. S'estan posant els fonaments per reconstruir els ponts trencats. Altres forces polítiques com el PNB i Podemos també estan col·laborant a establir ponts. I l'escenari de diàleg també l'ha de representar el nou Govern de la Generalitat del president Quim Torra.

Construir solució i no entorpir-la amb moviments equivocats i improvisats és, en aquest any crucial, la millor manera de què partits, institucions i entitats demostrin el seu compromís amb el país, amb Catalunya i amb la seva societat. Ningú és prescindible i tothom és necessari per a la reconstrucció.

Així ha actuat el Cercle d'Economia amb la proposta que va presentar en la reunió de Sitges, des del pragmatisme, fent una anàlisi serena de la situació i pensant en el benefici col·lectiu. Posant molt el focus en el model de finançament, lògic, però avui insuficient.

La reforma estatutària i constitucional que també planteja l'informe és, per a mi, un camí adequat.

Ara sí que acabo. Una línia d'avenç cap a la solució pot ser construir un pacte per elaborar un nou Estatut amb rang de constitució; un nou Estatut que implicaria el reconeixement nacional i que s'hauria de sotmetre a referèndum a Catalunya.

Per fer possible qualsevol avenç en la línia de la solució que inclogui les reformes a les que aspirem en: autogovern, finançament, llengua i cultura és necessari, mitjançant el diàleg permanent, crear un clima de confiança, resoldre els conflictes ja existents, que siguin assumibles en el marc legal, i bastir la solució que, forçosament, ha de ser referendada per la ciutadania.

També cal votar, però al final. No a l'inici i amb un referèndum de desencontre insalvable. Cal votar després d'un procés de creació de confiança, de diàleg, d'avenços i de renúncies i havent formulat una solució assumible per una gran majoria de ciutadans i ciutadanes. És totalment necessari.

Moltes gràcies,

Àngel Ros i Domingo

Barcelona, 28 de juny de 2018